

Sygn. akt I ACa 899/19

I ACz 1226/19

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 września 2020 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu, I Wydział Cywilny i Własności Intelektualnej w składzie:

Przewodniczący:	Sędzia Małgorzata Kaźmierczak
Sędziowie:	Karol Ratajczak Bogdan Wysocki (spr.)
Protokolant:	sekr. sądowy Ewelina Frąckowiak

po rozpoznaniu w dniu 8 września 2020 r. w Poznaniu

na rozprawie

sprawy z powództwa **K. B. (1), M. B. (1), W. B., M. B. (2), A. B.**

przeciwko **Szpitalowi (...) sp. z o.o. w Ś.**

o zapłatę

przy uczestnictwie interwenientów ubocznych po stronie pozwanego **M. C. oraz (...) S.A. w S.**

na skutek apelacji powodów

od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu

z dnia 12 czerwca 2019 r., sygn. akt XII C 1103/18

oraz zażalenia interwenienta ubocznego (...) S.A. w S.

na zawarte w tym wyroku rozstrzygnięcia o kosztach procesu

I. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

1) **zasądza od pozwanego na rzecz powoda K. B. (1) kwotę 30.000 zł (trzydzieści tysięcy złotych) z ustawowymi odsetkami, a od dnia 1 stycznia 2016 r. z ustawowymi odsetkami za opóźnienie: od kwoty 15.000 zł za okres od dnia 24 grudnia 2015 r. do dnia 9 stycznia 2018 r. i od kwoty 30.000 zł za okres od dnia 10 stycznia 2018 r. do dnia zapłaty;**

2) **zasądza od pozwanego na rzecz powoda M. B. (1) kwotę 30.000 zł (trzydzieści tysięcy złotych) z ustawowymi odsetkami, a od dnia 1 stycznia 2016 r. z ustawowymi odsetkami za opóźnienie: od**

kwoty 15.000 zł za okres od dnia 24 grudnia 2015 r. do dnia 9 stycznia 2018 r. i od kwoty 30.000 zł za okres od dnia 10 stycznia 2018 r. do dnia zapłaty;

3) zasądza od pozwanego na rzecz powoda W. B. kwotę 30.000 zł (trzydzieści tysięcy złotych) z ustawowymi odsetkami, a od dnia 1 stycznia 2016 r. z ustawowymi odsetkami za opóźnienie: od kwoty 15.000 zł za okres od dnia 24 grudnia 2015 r. do dnia 9 stycznia 2018 r. i od kwoty 30.000 zł za okres od dnia 10 stycznia 2018 r. do dnia zapłaty;

4) zasądza od pozwanego na rzecz powoda M. B. (2) kwotę 30.000 zł (trzydzieści tysięcy złotych) z ustawowymi odsetkami, a od dnia 1 stycznia 2016 r. z ustawowymi odsetkami za opóźnienie: od kwoty 15.000 zł za okres od dnia 24 grudnia 2015 r. do dnia 9 stycznia 2018 r. i od kwoty 30.000 zł za okres od dnia 10 stycznia 2018 r. do dnia zapłaty;

5) zasądza od pozwanego na rzecz powoda A. B. kwotę 30.000 zł (trzydzieści tysięcy złotych) z ustawowymi odsetkami, a od dnia 1 stycznia 2016 r. z ustawowymi odsetkami za opóźnienie: od kwoty 15.000 zł za okres od dnia 24 grudnia 2015 r. do dnia 9 stycznia 2018 r. i od kwoty 30.000 zł za okres od dnia 10 stycznia 2018 r. do dnia zapłaty;

6) koszty procesu między powodami a pozwanym rozdziela stosunkowo, obciążając nimi w 80 % powodów a w 20% pozwanego, szczegółowe ich wyliczenie pozostawiając referendarzowi sądowemu;

II. w pozostałej części apelację oddala;

III. koszty postępowania apelacyjnego między powodami a pozwanym rozdziela stosunkowo, obciążając nimi w 80 % powodów a w 20% pozwanego i z tego tytułu:

1) zasądza od powoda K. B. (1) na rzecz pozwanego kwotę 2.430 zł;

2) zasądza od powoda M. B. (1) na rzecz pozwanego kwotę 2.430 zł;

3) zasądza od powoda W. B. na rzecz pozwanego kwotę 2.430 zł;

4) zasądza od powoda M. B. (2) na rzecz pozwanego kwotę 2.430 zł;

5) zasądza od powoda A. B. na rzecz pozwanego kwotę 2.430 zł;

IV. nakazuje ściągnąć od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa (Sąd Okręgowy w Poznaniu) kwotę 7.500 zł (siedem tysięcy pięćset złotych) tytułem części brakującej opłaty od apelacji;

V. oddala wniosek interwenienta ubocznego (...) S.A. w S. o zasądzenie od powodów na jego rzecz kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym;

VI. oddala zażalenie;

VII. zasądza od interwenienta ubocznego (...) S.A. w S. tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu zażaleniowym:

1) na rzecz powoda K. B. (1) kwotę 450 zł;

2) na rzecz powoda M. B. (1) kwotę 450 zł;

3) na rzecz powoda W. B. kwotę 450 zł;

4) na rzecz powoda M. B. (2) kwotę 450 zł;

5) *na rzecz powoda A. B. kwotę 450 zł.*

Karol Ratajczak Małgorzata Kaźmierczak Bogdan Wysocki

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 20 lipca 2015 r. złożonym w Sądzie Rejonowym w Śremie w dniu 23 lipca 2015 r. powodowie K. B. (1), M. B. (1), W. B., M. B. (2) i A. B. wnieśli przeciwko pozwanemu Szpitalowi (...) spółce z o.o. z siedzibą w Ś. o zasądzenie na rzecz każdego z nich po 15.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od 31 dnia po doręczeniu mu odpisu pozwu – do dnia zapłaty oraz o zasądzenie zwrotu kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych.

Pozwany wniósł o oddalenie powództwa oraz o zasądzenie od powodów na jego rzecz kosztów procesu. Nadto wniósł o zawiadomienie w trybie art. 84 k.p.c. wskazanych przez niego osób.

W piśmie z dnia 16 maja 2016 r. swój udział w charakterze interwenienta ubocznego po stronie pozwanego zgłosił M. C., wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie solidarnie od powodów na jego rzecz zwrotu kosztów postępowania.

W piśmie z dnia 20 lipca 2016 r. interwencję uboczną po stronie pozwanego zgłosiło (...) S.A. z siedzibą w S., wniosło o oddalenia powództwa w całości, zasądzenie od powodów na jego rzecz zwrotu kosztów procesu.

W piśmie z dnia 3 stycznia 2018 r. powodowie rozszerzyli swoje żądania zawarte w pozwie do kwot po 150.000 zł na rzecz każdego z nich wraz z ustawowymi odsetkami od kwot po 15.000 zł jak w pozwie, a od wartości podwyższonych od dnia doręczenia pisma pozwanemu.

Postanowieniem z dnia 15 lutego 2018 r. Sąd Rejonowy w Śremie uznał swoją niewłaściwość rzeczową i przekazał sprawę do Sądu Okręgowego w Poznaniu.

W toku dalszego postępowania strony podtrzymywały swoje stanowiska w sprawie.

Wyrokiem z dnia 12 czerwca 2019 r. Sąd Okręgowy w Poznaniu powództwo oddalił (pkt I), odstąpił od obciążania stron kosztami postępowania (pkt II), kosztami zastępstwa procesowego obciążył każdą ze stron we własnym zakresie (pkt III).

Podstawą rozstrzygnięcia były następujące ustalenia i wnioski.

K. B. (2) zmarła u pozwanego w dniu 21 kwietnia 2014 r. Była żoną powoda A. B. i matką pozostałych powodów tj. K. B. (1), M. B. (1), M. B. (2) i W. B.. Ich wzajemne relacje układały się zawsze pomyślnie zarówno na niwie rodzinnej, jak i w innych aspektach życia. Łączyło się to nie tylko z istniejącą między nimi więzią uczuciową i emocjonalną; spędzali ze sobą wiele czasu; mogli liczyć na wzajemne wsparcie. Niespodziewana śmierć K. B. (2) była dla powodów dużym wstrząsem. Wywołała u nich ujemne następstwa w psychicznej kondycji. Do obecnego czasu czują z tego powodu ból, wspominają ją; nadal pozostawili wszystkie jej rzeczy.

Powód A. B. – mąż K. B. (2) zamieszkuje wraz z powodami M. B. (2) i W. B.. Nie jest nigdzie zatrudniony. Utrzymuje się ze środków zyskiwanych z podejmowanych przez niego tzw. prac dorywczych oraz różnorodnych zasiłków.

Powód K. B. (1) zamieszkuje ze swoją partnerką i ich córką w oparciu o umowę najmu w jednym pokoju w lokalu mieszkalnym należącym do jej rodziców – posiada stałego pracodawcę.

Powód M. B. (1) zamieszkuje wraz z powodami A. B. i M. B. (2) – zatrudniony jest w oparciu o umowę o dzieło.

Powód W. B. zamieszkuje wraz z powodami A. B. i M. B. (2) – utrzymuje się renty inwalidzkiej; świadczeń społecznych.

Powód M. B. (2) zamieszkuje wraz z powodami A. B. i W. B. – nie jest nigdzie zatrudniony.

W związku ze stanem zdrowia K. B. (2) była pacjentką Przychodni Lekarza (...), (...) w K. Zdiagnozowano u niej cukrzycę insulinozależną, nadciśnienie tętnicze, zaburzenia korzeniowordzeniowe. Po wizycie w dniu 17 lutego 2014 r. została skierowana do pozwanego z rozpoznaniem choroby zapalnej wątroby (także nadciśnienia tętniczego, cukrzycy typu 2, otyłości; od ok. miesiąca żółtaczki mechanicznej). Zgłosiła się u pozwanego następnego dnia – z uwagi na ujawnienie u niej kamicy pęcherzyka żółciowego i dróg żółciowych (czego konsekwencją była cyt. Żółtaczka). Została zakwalifikowana do operacyjnego zabiegu metodą klasyczną polegającą na jego usunięciu z nacięciem przewodu żółciowego wspólnego i drenażem. Zabieg wykonano 24 lutego 2014 r. Po zabiegu wystąpiły u niej powikłania w postaci wycieku treści żółciowej do jamy otrzewnej pociągające w konsekwencji za sobą żółciowe zapalenie otrzewnej o niemożliwej obecnie do ustalenia tego przyczynie. Wyniki badania obrazowego USG przeprowadzonego 5 marca 2014 r. oraz markera stanu zapalnego (...) wyraźnie wskazywały na pogorszący się stan K. B. (2) determinując konieczność natychmiastowego wykonania u niej badania cholangoskopii i następnie, co najmniej następnego dnia, jedyne go adekwatnego leczenia w postaci ponownej laparotomii umożliwiającej właściwy odpływ żółci (zespolenie przewodowo – dwunastnicze). Tymczasem zastosowano wobec niej mniej inwazyjne, ale z góry skazane na niepowodzenie, przezskórne nakłucie zbiornika plynowego pod kontrolą USG uzyskując jedynie 3 ml krwistego płynu, co w konsekwencji nie doprowadziło do rozwiązania problemu; nadto – wzmacniało wzrost ryzyka powstania u niej lub pogłębiania się uogólnionego zakażenia wiążącego się zapaleniem otrzewnej. Decyzję o relaparoskopii i jej wykonaniu podjęto u pozwanego po upływie 18 dób od powyższych wskazań tj. 24 marca 2014 r. – ale i w jej wyniku nie doszło do wykonania opisanego połączenia przewodowo – dwunastnicowego i w efekcie ustanowienia właściwej drogi odpływu żółci do dwunastnicy.

Z uwagi na narastający u K. B. (2) obrzęk płuc, niewydolność nerek nie podlegającą poprawie, mimo ich zdializowania oraz niewydolność oddechową – zaszła konieczność zastosowania wobec niej intensywnej terapii i w związku z tym umieszczenia na odpowiednim oddziale. Z racji braku miejsc u pozwanego, w dniu 28 marca 2014 r. została przewieziona do Szpitala Miejskiego im. (...) w P. na Oddział Anestezjologii i Intensywnej Terapii. Jej pobyt tam trwał do 19 kwietnia 2014 r. W jego trakcie wykonano jej m.in. dwa zabiegi operacyjne mające na celu uszczelnienie pooperacyjne dróg żółciowych: 3 kwietnia 2014 r. oraz 17 kwietnia 2014 r. (ze wskazań życiowych). 19 kwietnia 2014 r. w stanie względnie dobrym – powróciła ona do pozwanego. 21 kwietnia 2014 r. o godz. 6 nastąpił jej nagły zgon. U pozwanego nie kontynuowano u niej – zaleconej przez Szpital Miejski w P. – terapii przeciwwgrzybiczej.

Po śmierci K. B. (2) nie wykonano sekcji zwłok, co uniemożliwiło nie tylko ustalenie, ale nawet prowadzenie rozważań, czy nastąpiło to w przyczynowym związku z nieprawidłowymi działaniami podjętymi wobec niej u pozwanego.

W ocenie Sądu Okręgowego w świetle dokonanych ustaleń faktycznych powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie.

Podstawa prawna odpowiedzialności lekarza wobec pacjenta uzależniona jest od łączącego ich stosunku prawnego – z ustawy z dnia 5 grudnia 1996 r. o zawodzie lekarza i lekarza dentysty, można wywieść, że mogą oni wykonywać swój zawód w 4 odsłonach tj. a) umowy o pracę z zakładem opieki zdrowotnej, b) umowy cywilnoprawnej z zakładem opieki zdrowotnej, c) indywidualnej praktyki lekarskiej, d) grupowej praktyki lekarskiej w formie spółki cywilnej lub spółki partnerskiej, f) umowy o pracę poza zakładem opieki zdrowotnej na podstawie umowy cywilnoprawnej – lekarz zatrudniony w zakładzie opieki zdrowotnej może ponosić odpowiedzialność wobec pacjenta z własnej winy na zasadzie normy z art. 415 k.c. i jest to odpowiedzialność solidarna. Poszkodowany może więc skierować swoje pretensje zarówno tylko wobec niego, jak i tylko wobec ale i pozwać solidarnie ich oboje.

Z kolei podstawowe regulacje prawne dotyczące zakładów opieki zdrowotnej zawarte są w ustawie z dnia 30 sierpnia 1991 r. o zakładach opieki zdrowotnej; zasadniczym celem ich działania jest udzielanie świadczeń zdrowotnych służących zachowaniu, ratowaniu, przywracaniu i poprawie zdrowia oraz inne działania medyczne wynikające z procesu leczenia; są nimi m.in. szpitale.

Art. 19 przytoczonej ustawy wskazuje m.in., że pacjent ma prawo do świadczeń zdrowotnych odpowiadających wymaganiom wiedzy medycznej. Zatem każdy lekarz ma obowiązek udzielania świadczeń medycznych zgodnie ze wskazaniem aktualnej wiedzy medycznej, dostępnymi mu metodami i środkami zapobiegania, rozpoznawania i leczenia chorób, zgodnie z zasadami etyki zawodowej.

Art. 415 k.c. wskazuje, że kto z winy swojej wyrządził drugiemu szkodę, obowiązany jest do jej naprawienia. Zatem redaguje trzy przesłanki determinujące jej zaistnienie tj.: szkodę, winę oraz przyczynowy związek między nimi.

W kodeksie cywilnym brak jest bliższego określenia pojęcia szkody – powszechnie, jednak, przyjmuje się, że obejmuje ono nie tylko szkodę o charakterze majątkowym, ale także o charakterze niemajątkowym (uszczerbek niematerialny). Jest to tzw. krzywda (art. 445 § 1 k.c.; art. 446 § 4 k.c.), a osobę nią dotkniętą nazywa się poszkodowanym (por. Komentarz do kodeksu cywilnego. Księga Trzecia. Zobowiązania, red. G. Bieniek, Warszawa 2003, s. 62 – 63, tezy 14 -15). Szkody związane ze świadczeniami medycznymi to przede wszystkim szkody na osobie – przybierające postać zarówno straty (np. koszty leczenia, koszty rehabilitacji...), jak i utraconych korzyści (np. utrata dochodów w trakcie choroby; konieczność zmiany kwalifikacji). Ich wyrównania mogą dochodzić także osoby bliskie pacjenta w przypadku jego śmierci – ustawa z dnia 30 maja 2008 r. o zmianie ustawy Kodeks Cywilny oraz niektórych innych ustaw dodała z dniem 1 sierpnia 2008 r. do normy z art. 446 k.c. – § 4 zezwalający im na dochodzenie pieniężnego zadośćuczynienia za doznaną krzywdę. Przesłanki do wystąpienia z takim roszczeniem są analogiczne, jak w przypadku dochodzenia naprawienia szkody majątkowej. W tym świetle poza kwestią pozostawało jej doznanie przez powodów, jako męża i synów zmarłej K. B. (2).

Pojęcie winy, którym ustawodawca posługuje się w normie przywołanego przepisu nie zostało zdefiniowane w kodeksie cywilnym – niemniej, kierując się poglądami wyrażonymi w nauce prawa i orzecznictwie, w jego rozumieniu ujmowana jest ona szeroko stanowiąc kategorię obejmującą dwa elementy tj. element obiektywny i subiektywny.

Pierwszy z nich stanowi o bezprawności będącej nie tylko zachowaniem sprzecznym z przepisami prawa, ale i z zasadami współżycia społecznego.

Drugi z wymienionych elementów o spektrum subiektywizmu sprowadza się do kwestii psychicznej sprawcy łącząc winę z możliwością postawienia mu zarzutu m.in. podjęcia niewłaściwej decyzji w

konkretnej sytuacji – przy uwzględnieniu istnienia po jego stronie możliwości do właściwej oceny, kierowania się starannością.

Na gruncie odpowiedzialności deliktowej wyróżnia się winę umyślną i winę nieumyślną – drugą jej postać w prawie cywilnym jest niedbalstwem polegającym na nie dołożeniu przez sprawcę szkody należytej – określonej w normie art. 355 k.c. – staranności wymaganej w stosunkach danego rodzaju; w tym reguł postępowania i norm prawnych obowiązujących w danej grupie zawodowej.

W myśl art. 4 ustawy o zawodzie lekarza, lekarz ma obowiązek wykonywać zawód zgodnie ze wskazaniami aktualnej wiedzy medycznej, dostępnymi mu metodami i środkami zapobiegania, rozpoznawania i leczenia chorób, zgodnie z zasadami etyki zawodowej oraz z należytą starannością. Szczególnym obiektywnym elementem winy lekarza jest błąd w sztuce medycznej (błąd lekarski) – interpretowany jako czynność niezgodna z tą nauką, rzecz jasna w dostępnym dla niego zakresie. Zobowiązanie odszkodowawcze zasadza się wyłącznie na błędzie zawinionym – stwierdzenie jego wystąpienia wyczerpuje nie tylko jej element bezprawności; niezbędne jest – nadto – ustalenie przesłanki subiektywnej, w tym ewentualnego niedbalstwa; oczywiste przy tym jest, że nie można oczekiwać tego, by każde leczenie kończyło się sukcesem. Nie można, jednak zapominać tego, że odpowiedzialność generuje każda nieuwaga; każda nieostrożność; jeżeli pozostawała w sprzeczności z elementarnymi zasadami sztuki lekarskiej.

W rozważanym przypadku powyższe uwagi miały zastosowanie. Nie wykonanie, bowiem, najpóźniej 6 marca 2014 r. u K. B. (2) – mimo ewidentnie istniejących ku temu wskazań dających się odczytać z przeprowadzonego 5 marca 2014 r. obrazowego badania USG oraz wysokiego markera stanu zapalnego (...) i braku istnienia do tego przeciwwskazań – ponownej laparotomii i przeprowadzenie jej z góry skazanego na niepowodzenie przezskórnego nakłucia zbiornika płynowego pod kontrolą USG wyczerpało przesłanki opisanego zawinienia generującego odpowiedzialność odszkodowawczą. Było to, bowiem, działanie opierające się o błędną decyzję nie mieszczącą się w ówczesnie obowiązujących standardach wiedzy medycznej.

Zrealizowanie się obu powyższych przesłanek nie przesądziło o zasadności żądania powodów – wywodzili oni swoją krzywdę ze straty K. B. (2), której zgon nastąpił 21 kwietnia 2014 r. u pozwanego. Koniecznym było, bowiem, do uznania jego odpowiedzialności z tego tytułu ustalenie, że doszło do tego w przyczynowym związku z opisanym jego zachowaniem.

Polski kodeks cywilny stoi na gruncie teorii adekwatnego związku przyczynowego mającego wyraz w normie z art. 361 § 1 k.c. obciążającego zobowiązaniem odszkodowawczym tylko za normalne następstwa konkretnego zachowania.

Zgromadzony w sprawie materiał dowodowy w tym aspekcie w szczególności w zakresie wiadomości specjalnych – nie pozwolił na budowę przekonania o jego zaistnieniu nawet przy dozie prawdopodobieństwa. Niewykonanie sekcji zwłok K. B. (2), co jest jedyną obiektywną w naukach medycznych metodą określenia przyczyny śmierci człowieka, nie tylko uniemożliwiło poczynienie ustaleń, czy między zachowaniem u pozwanego, a jej zgonem związek ten zaistniał, ale nawet prowadzenie na ten temat rozważań. Tym samym przy najłagodniejszym podejściu w granicach kryterium prawdopodobieństwa nie sposób było uznać akceptacji roszczeń powodów wspartych na normie § 4 art. 446 k.c.

Wina, szkoda i związek przyczynowy muszą wystąpić łącznie – brak jednej z tych przesłanek wyklucza odpowiedzialność.

Koszty postępowania w sprawie objęły opłatę sądową (7.500 zł x 4), wydatki poniesione na przeprowadzone dowodu z opinii biegłych (12.571,61 zł) oraz koszt procesowego zastępstwa stron

(5.400 zł) – prawnym wsparciem rozstrzygnięcia o nich były przepisy art. 108 § 1 k.p.c.; art. 98 § 1 i § 3 k.p.c. Art. 102 k.p.c. daje jednak możliwość nie obciążania w szczególnie uzasadnionych wypadkach strony powyższymi kosztami – z takiej szansy skorzystano w sprawie kierując się wyjątkowo trudną sytuacją materialną powodów; także zdrowotną oraz charakterem poniesionej przez nich straty.

Interwenient uboczny po stronie pozwanego - (...) S.A. z siedzibą w S. wniósł zażalenie na postanowienie zawarte w pkt II i III wyroku, w zakresie w którym Sąd odstąpił od obciążania każdego z powodów kosztami postępowania poniesionymi przez interwenienta ubocznego (...) S.A. Zaskarżonemu postanowieniu zarzucał naruszenie:

- **art. 98 k.p.c. w zw. z art. 107 k.p.c. w zw. z § 6 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu w zw. z art. 19 ust. 3 pkt 1 u.k.s.c. poprzez nieobciążenie każdego powoda kosztami procesu w sytuacji, gdy powodowie przegrali sprawę w całości,**
- **art. 102 k.p.c. poprzez przyjęcie, że w sprawie zachodzi wypadek szczególnie uzasadniony w rozumieniu tego przepisu w odniesieniu do każdego z powodów.**

Wskazując na powyższe zarzuty, interwenient uboczny wniósł o zmianę zaskarżonego postanowienia zawartego w pkt II i III wyroku, poprzez zasądzenie od każdego z powodów na rzecz interwenienta ubocznego (...) S.A. kwoty po 2.550 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, ewentualnie o uchylenie postanowienia w zaskarżonej części i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania oraz o zasądzenie od każdego z powodów na rzecz interwenienta ubocznego zwrotu kosztów postępowania wywołanych wniesieniem zażalenia, w tym kosztów zastępstwa procesowego w wysokości ustalonej według norm przepisanych.

Apelację od wyroku wnieśli powodowie, zaskarżyli go w całości. Powodowie zarzucali rozstrzygnięciu:

- niezgodności ustaleń faktycznych z materiałem dowodowym zebrany w sprawie, w szczególności poprzez ustalenie, że zgromadzony materiał dowodowy w aspekcie wiadomości specjalnych wobec niewykonania sekcji zwłok K. B. (2) nie daje podstaw do uprawdopodobnienia związku przyczynowo skutkowego między działaniami, czy zaniechaniami pozwanej a zgonem K. B. (2) w zakresie procedur leczniczych, co miało wpływ na treść orzeczenia,
- naruszenia prawa procesowego tj. art. 233 § 1 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów polegającej na pominięciu istotnych dla uprawdopodobnienia związku przyczynowego a wskazanych przez biegłych błędów, zaniechań i zaniedbań w procedurze leczniczej, nadto pominięcie spójnych z opinią biegłych zeznań świadków i strony powodowej w szczególności K. B. (1);
- naruszenie art. 328 § 2 k.p.c. przez niewskazanie w uzasadnieniu żadnych innych przyczyn wydania wyroku oddalającego powództwo poza stwierdzeniem braku sekcji zwłok K. B. (2),
- naruszenie art. 326 zd. drugie k.p.c. jako niekwalifikowanego uchybienia procesowego, mającego jednakże wpływ na wynik sprawy, gdyż odległość czasowa dzieląca zamknięcie rozprawy i ogłoszenie wyroku była na tyle nadmierna, że mogła spowodować zerwanie związku intelektualnego między wynikami rozprawy a treścią orzeczenia.

Wskazując na powyższe zarzuty powodowie wnieśli o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie powództwa w całości, zasądzenie od pozwanej na ich rzecz kosztów procesu za obydwie instancje wg norm przepisanych;

ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przy uwzględnieniu kosztów dotychczasowego postępowania.

Powodowie wnieśli o oddalenie zażalenia interwenienta ubocznego w całości oraz o zasądzenie od niego na ich rzecz kosztów postępowania zażaleniowego wg norm przepisanych.

Pozwany wniósł o oddalenie apelacji w całości oraz o zasądzenie solidarnie od strony powodowej na jego rzecz kosztów postępowania w tym kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelację w pewnej części należało uznać za uzasadnioną.

Ustalenia faktyczne sądu I instancji, istotne dla rozstrzygnięcia sprawy, nie budzą wątpliwości i dlatego Sąd Apelacyjny przyjmuje je za podstawę własnego rozstrzygnięcia.

Zostały one poczynione przede wszystkim na podstawie dokumentacji medycznej, której wiarygodność formalna i materialna nie była przez strony podważana, a także wydanej na podstawie tej dokumentacji opinii biegłych z zakresu medycyny.

W istocie ustalenia te nie są też kwestionowane w apelacji, mimo podniesienia w niej zarzutów „niezgodności ustaleń faktycznych sądu z materiałem dowodowym zebrany w sprawie” oraz „przekroczenia granic swobodnej oceny dowodów”.

Ich analiza prowadzi bowiem do wniosku, że intencją skarżących nie jest podważanie któregośkolwiek z ustaleń faktycznych sądu I instancji, ale zakwestionowanie przeprowadzonego przez ten sąd procesu subsumcji (ściślej – zaniechania przeprowadzenia takiego procesu) ustalonego przez ten sąd stanu faktycznego pod właściwe przepisy prawa materialnego, przede wszystkim art. 361 § 1kc, art. 415 kc, art. 430 kc oraz art. 446 § 4 kc.

W tym zakresie co do zasady argumentacji apelujących nie sposób odmówić słuszności.

Sąd Okręgowy w ogóle nie podjął próby przeprowadzenia własnej, pogłębionej oceny ustalonego stanu faktycznego z punktu widzenia treści wymienionych norm prawnych, co oznacza, że w zasadzie nie rozpoznana została istota sprawy.

Nie do przyjęcia jest bowiem stanowisko sądu, polegające na przyjęciu, że powodowie nie wykazali zasadności swoich roszczeń, a opierające się wyłącznie na stwierdzeniu, że nieprzeprowadzenie sekcji zwłok zmarłej K. B. (2) uniemożliwia jednoznaczne ustalenie przyczyny jej zgonu, a tym samym udowodnienie istnienia związku przyczynowego między jej śmiercią a niewątpliwymi poważnymi zaniedbaniami personelu pozwanego szpitala w procesie leczenia.

Aprobata tego rodzaju rozumowania musiałaby prowadzić w konsekwencji do uznania, że przeprowadzenie sekcji zwłok jest warunkiem sine qua non możliwości stwierdzenia błędu w sztuce lekarskiej, skutkującego zgonem pacjenta.

Prowadziłoby to do niedopuszczalnego ograniczenia praw osób pokrzywdzonych (poszkodowanych), tym bardziej, jeśli zważyć, że rodzina zmarłego co do zasady nie może wiążąco żądać przeprowadzenia autopsji.

Zgodzić należy się z konkluzjami wydanych w sprawie opinii biegłych lekarzy, że sekcja zwłok mogłaby dać najbardziej miarodajny materiał do ustalenia przyczyn zgonu żony i matki powodów.

Brak jej przeprowadzenia nie mógł jednak pozbawiać powodów możliwości wykazywania swoich roszczeń na podstawie innych środków dowodowych i nie zwalniał sądu orzekającego od obowiązku rozważenia przesłanek odpowiedzialności pozwanego na podstawie całokształtu zebranego materiału dowodowego.

Należy przy tym uwzględnić specyfikę procesów tzw. „lekarskich”, tzn. prowadzonych w oparciu o twierdzenie, że doszło do powstania szkody na skutek błędów w sztuce medycznej.

W procesach takich wykazanie w sposób niezbity błędu w sztuce lekarskiej i jego związku ze szkodą na zdrowiu z natury rzeczy jest zwykle znacznie utrudnione. Stąd powszechnie akceptuje się w tego typu sprawach pewne udogodnienia dowodowe dla poszkodowanego, do których należy dowód *prima facie* czy też ograniczenie jego obowiązku dowodowego do wykazania istnienia związku przyczynowego z dostatecznie wysokim prawdopodobieństwem (zob. np. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 17 czerwca 1969r w spr. II CR 165/69, OSPiKA, nr 7-8 z 1970r, poz. 155, z dnia 14 grudnia 1973r w spr. II CR 692/ 73, OSPiKA, nr 4 z 1975r, poz. 94, z dnia 27 lutego 1998r w spr. II CKN 625/97, „Prawo i Medycyna”, nr 3 z 1999r, str. 130 oraz : M. Nesterowicz, „Prawo Medyczne” , Wyd. „Dom Organizatora”, Toruń 1996r, str. 28 itp.).

Dopuszczalne jest także posługiwanie się metodą wnioskowania redukcyjnego („ze skutku o przyczynie”).

Przenosząc to na realia rozpoznawanego sporu nie może ulegać wątpliwości, że w toku leczenia K. B. (2) w pozwanym szpitalu doszło do istotnych uchybień personelu medycznego, mających charakter błędów w sztuce lekarskiej, a więc stanowiących czyny niedozwolone w rozumieniu przepisu art. 415 kc, za których skutki pozwany odpowiadał na podstawie przepisu art. 430 kc.

U pacjentki, mimo ujawnienia się objawów powikłania w postaci pooperacyjnego wycieku treści żółciowej do jamy otrzewnej (żółciowego zapalenia jamy otrzewnej), nie wdrożono w odpowiednim czasie odpowiedniej diagnostyki i leczenia w postaci cholangioskopii a następnie powtórnej laparotomii, umożliwiającej właściwy odpływ żółci przez zespolenie przewodowo – dwunastnicowe.

Zastosowane przez personel środki zaradcze były niewystarczające i nie rozwiązywały problemu, pogłębiając jedynie ryzyko powstania lub pogłębienia się uogólnionego zakażenia związanego z zapaleniem otrzewnej.

Właściwe zabiegi mające na celu uszczelnienie pooperacyjne dróg żółciowych przeprowadzono dopiero w Szpitalu im (...) w P., blisko miesiąc po ujawnieniu się pierwszych objawów powikłania.

Tego rodzaju konkluzje wynikają w sposób jednoznaczny z wydanych w sprawie opinii biegłych z Katedry i Zakładu Medycyn Sądowej (...) J. w K. (k. 210 – 227 oraz 294 – 296).

Opinie te prawidłowo zostały uznane przez Sąd Okręgowy za pełnowartościowy materiał dowodowy, mogący stanowić podstawę do czynienia istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy okoliczności.

Zostały one sporządzone w sposób fachowy i czytelny przez osoby z odpowiednim dorobkiem naukowym i doświadczeniem zawodowym.

Biegli odpowiedzieli też w sposób wyczerpujący na wszystkie zastrzeżenia stron do opracowanych przez nich opinii.

Z kolei, w świetle w/w opinii zapalenie otrzewnej stanowi poważne ryzyko i zagrożenie dla życia, gdyż niewłaściwie leczone prowadzi do uogólnionego zakażenia i śmierci pacjenta (opinia uzupełniająca k. 294v – 295).

W tej sytuacji istnieją podstawy do przyjęcia z wysokim prawdopodobieństwem, graniczącym z pewnością, że niewłaściwe leczenie przez personel pozwanego zapalenia jamy otrzewnej było co najmniej jedną z istotnych przyczyn zgonu K. B. (2).

Powodowie w wystarczający sposób wykazali zatem (art. 6 kc) istnienie związku przyczynowego, w rozumieniu przepisu art. 361 § 1 kc, między dopuszczeniem się przez pozwanego błędów w sztuce lekarskiej a śmiercią ich matki i żony.

Tego rodzaju stanowisko jest tym bardziej uprawnione, jeśli zważyć, że pozwany nie wskazał jakiegokolwiek innej, hipotetycznej, a bardziej prawdopodobnej przyczyn zgonu pacjentki.

Powodom, jako najbliższym członkom rodziny zmarłej przysługiwało zatem prawo żądania zadośćuczynienia za doznaną krzywdę na podstawie przepisu art. 446 § 4 kc.

W ocenie sądu odwoławczego odpowiednim dla każdego z powodów zadośćuczynieniem będzie kwota 30.000 zł.

Ma ona wymierną wartość ekonomiczną, a przy tym uwzględnia wszystkie okoliczności sprawy.

Należy bowiem uwzględnić, że, jak wynika z opinii biegłych, samo powstanie powikłania w postaci zapalenia otrzewnej, które per se stanowi już zagrożenie dla życia, nie było zawinione przez personel pozwanego, a także okoliczność, że K. B. (2) cierpiała na różne schorzenia samoistne, które w świetle doświadczenia życiowego musiały utrudniać przebieg leczenia, o ile wprost nie współprzyczyniły się do zgonu.

Zasądzone na rzecz powodów zadośćuczynienie nie będzie w tej sytuacji odbiegać w istotny sposób od świadczeń przyznawanych pokrzywdzonym w analogicznych przypadkach.

W opóźnieniu w spełnieniu tych świadczeń, uzasadniającym przyznanie powodom odsetek ustawowych oraz odsetek ustawowych za opóźnienie (art. 455 kc, art. 481 kc) pozwany pozostaje: co do roszczeń dochodzonych pozwem (po 15.000 zł) po upływie 30 dni od doręczenia pozwu, czyli od dnia 24 grudnia 2015 r., a co pozostałej części roszczeń od dnia następnego po dacie doręczenia pozwanemu pisma rozszerzającego powództwo z dnia 3 stycznia 2018 r.

Co prawda, w aktach brak jest dowodu odbioru przez pozwanego ostatnio wymienionego pisma, jednak powód przedłożył dowód nadania go przesyłką poleconą na adres pełnomocnika pozwanego w dniu 4 stycznia 2018 r. (k. 264), a pozwany nie zaprzeczył, że pismo to otrzymał.

Biorąc zatem pod uwagę przeciętny czas obiegu pocztowego należy przyjąć, że pismo to doręczono pozwanemu najpóźniej w dniu 9 stycznia 2018 r.

Omówiona wyżej zmiana zaskarżonego wyroku prowadzi także do korekty zawartego w nim rozstrzygnięcia w przedmiocie kosztów procesu, które podlegają stosunkowemu rozdzieleniu, proporcjonalnie do wyniku sporu (art. 100 zd. 1 kpc), przy przyjęciu, że ostatecznie uwzględnione zostają roszczenia stanowiące 20 % żądań powództwa, oraz z pozostawieniem szczegółowego wyliczenia kosztów referendarzowi sądowemu (art. 108 § 1 zd. 2 kpc).

Z tych przyczyn na podstawie art. 386 § 1 kpc oraz powołanych wyżej przepisów prawa materialnego i procesowego Sąd Apelacyjny orzekł jak w punkcie I sentencji wyroku.

Dalej idące wnioski apelacji okazały się natomiast bezzasadne.

Z przyczyn, o których była już wyżej mowa, przyznanie powodom świadczeń w wyższych kwotach byłoby nieuzasadnione.

Uwzględnić także należy, że wszyscy powodowie są osobami dorosłymi i samodzielnymi, którym z natury rzeczy łatwiej oswoić się ze śmiercią osoby najbliższej.

Nie ma też podstaw do przyjęcia, aby na skutek zgonu K. B. (2) któryś z powodów doznał szczególnej, ponadstandardowej krzywdy, związanej np. z rozstrojem zdrowia itp.

Dlatego na podstawie art. 385 kpc Sąd Apelacyjny orzekł jak w punkcie II sentencji wyroku.

O kosztach postępowania apelacyjnego między powodami a pozwanym orzeczono (punkt III wyroku) na podstawie przepisów art. 100 zd. kpc w zw. z art. 391 kpc, przy założeniu, że wnioski apelacji uwzględnione zostają w 20 % w stosunku do każdego ze skarżących.

Każdy z powodów poniósł w postępowaniu apelacyjnym koszty wynagrodzenia pełnomocnika (adwokata) w wysokości 4.050 zł. Takie same koszty poniósł pozwany w związku z obroną przed tymi roszczeniami.

Co do apelacji każdego ze skarżących koszty postępowania odwoławczego, poniesione przez strony, wyniosły łącznie 8.100 zł (2 x 4.050 zł), z czego stronę powodową obciążała kwota 6.480 zł (8.100 x 80%), stronę pozwaną kwota 1620 zł (8.100 x 20%).

Oznacza to, że każdy z powodów ma obowiązek zwrotu pozwanemu z tego tytułu kwoty 2.430 zł (4.050 zł – 1.620 zł).

Od pozwanego należało też ściągnąć na rzecz Skarbu Państwa (punkt IV wyroku), na podstawie art. 113 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, kwotę 7.500 zł tytułem brakującej opłaty sądowej od apelacji, proporcjonalnie do części, w której środek odwoławczy został uwzględniony (30.000 zł x 5 x 5%).

Sąd Apelacyjny oddalił natomiast wniosek interwenienta ubocznego (...) S.A. o zasądzenie na jego rzecz od powodów kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym (punkt V wyroku).

Stosownie do przepisów art. 107 kpc w zw. z art. 391 kpc obciążenie interwenienta ubocznego kosztami procesu przeciwnika strony do której przystąpił, jak również zasądzenia na jego rzecz kosztów od tego przeciwnika, jest fakultatywne i uzależnione jest od okoliczności sprawy.

W szczególności zasądzenie kosztów na rzecz interwenienta mogłoby nastąpić wówczas, gdyby w istotny sposób swoimi czynnościami w procesie przyczynił się do rozstrzygnięcia sprawy na korzyść strony, do której przystąpił.

Tymczasem czynności (...) S.A. w postępowaniu odwoławczym ograniczyły się do złożenia lakonicznej odpowiedzi na apelację, w której powtórzono argumentację wynikającą z uzasadnienia wyroku sądu I instancji.

Oddaleniu podlegało także **zażalenie** tego interwenienta na zawarte w wyroku rozstrzygnięcia w przedmiocie kosztów procesu (punkty II i III wyroku).

Co prawda tekst rozstrzygnięć w tym zakresie, jak i ich uzasadnienie, zostały sporządzone przez sąd I instancji wyjątkowo niestarannie.

Niemniej należy przyjąć, że intencją sądu było nieobciążanie powodów kosztami strony przeciwnej, na podstawie art. 102 kpc, z uwagi na ich trudną sytuację materialną i życiową, bez przedstawienia bardziej szczegółowej argumentacji w tym zakresie.

Pomijając jednak okoliczność, czy rzeczywiście każdy z powodów pozostawał w szczególnie trudnej sytuacji, uzasadniającej zastosowanie przepisu art. 102 kpc, do zasądzenia na rzecz skarżącego kosztów procesu nie było podstaw z uwagi na treść wymienionego już wyżej przepisu art. 107 kpc.

Nie ma bowiem przesłanek do uznania, że interwenient ten w sposób szczególny przyczynił się do wyjaśnienia okoliczności sprawy, przesądzając w ten sposób o rozstrzygnięciu sprawy na korzyść pozwanego.

Dlatego na podstawie przepisów art. 385 kpc w zw. z art. 397 § 2 zd. 1 kpc (w brzmieniu obowiązującym do dnia 7 listopada 2019 r.) Sąd Apelacyjny postanowił jak w punkcie VI sentencji wyroku.

O należnych powodom kosztach zastępstwa procesowego w postępowaniu zażaleniowym orzeczono (punkt VII wyroku) na podstawie art. 98 § 1 i 3 kpc w zw. z art. 391 kpc, przy uwzględnieniu treści przepisów § 10 ust. 2 pkt

2) w zw. z § Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. 2015.1800 ze zm.).

Karol Ratajczak Małgorzata Kaźmierczak Bogdan Wysocki